

Eduskunnan lakivaliokunnalle

ASIA: HE 7/2021 VP HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE LAIKSI RIKOSLAIN MUUTTAMISESTA

[Lakivaliokunnan kuuleminen 26.10.2021 klo 11.15](#)

Suomen Asianajajaliitto pitää tärkeänä ehdotuksen taustalla olevia tavoitteita. Esityksen tavoitteena on korostaa sellaisten tekojen moitittavuutta, joiden keskeisenä vaikuttimena on nimenomaan uhrin sukupuoleen perustuva viha. Asianajajaliitto yhtyy mietinnössä esitettyyn kantaan siitä, että sukupuoleen kohdistuvaa vihaa on perusteltua arvioida yhtä tuomitettavana kuin rasismia jaseksuaalisiin vähemmistöihin kohdistuvaa vihaa. Tältä osin lakimuutos on sinänsä täysin perusteltu.

Ehdotetulla sääntelyllä ei kuitenkaan olisi suoraa muutosta jo voimassa olevaan oikeustilaan, koska tällaisen erityisen sukupuoleen liittyvän vaikuttimen voidaan jo nykyisin tosiasiallisesti vaikuttavan rangaistusta koventavasti. Nimenomaista lisäystä koventamisperusteisiin voidaan enimmillään pitää lakiteknisesti selkiyttävänä. Ehdotetun sääntelyn keskeinen merkitys voitaisiin nähdä lähinnä asenteita muokkaavana kuin oikeustilan muutoksena. Tässäkin suhteessa pedagoginen vaikutus olisi lähinnä esitutkintaviranomaisiin kohdistuva. Ehdotuksessa onkin symbolisen lainsäädännön piirteitä.

[Voimassa oleva laki ja sukupuoleen perustuva vaikutin](#)

Rangaistuksen mittaamisen yleiset periaatteet on ilmaistu rikoslain 6 luvun 4 §:ssä. Rangaistuksen tulee olla oikeudenmukaisessa suhteessa rikoksen vahingollisuuteen ja vaarallisuuteen, *teon vaikuttimiin* sekä rikoksesta ilmenevään muuhun tekijän syyllisyyteen. Teon motiivit tulevat tarkasteltavaksi myös tahallisuusarvioinnin kohdalla. Rikoksen seuraamusharkinnassa teon hylättävät motiivit tulevat lähtökohtaisesti aina huomioiduksi, vaikka koventamisperustetta ei sovellettaisiakaan. Tiettyyn sukupuoleen kohdistuva viha rikoksen keskeisenä motiivina voidaan siten ottaa jo pelkän yleissäännöksen perusteella huomioon rangaistuksen mittaamisessa.

Rikosten nimenomaisten koventamisperusteiden luettelo on legaliteettiperiaatteen ja rikosoikeudellisen tarkkarajaisuusvaatimuksen vuoksi varsin lyhyt. Rikoslain 6 luvun 5 §:n 1 momentin 4) kohdan mukaan ns. vihamotiiviin liittyviä koventamisperusteita ovat rikoksen tekeminen rotuun, ihonväriin, syntyperään, kansalliseen tai etniseen alkuperään, uskontoon tai vakaumukseen, seksuaaliseen suuntautumiseen tai vammaisuuteen perustuvasta vaikutimesta taikka *niihin rinnastettavasta muusta vaikutimesta*.

Vaikka edellä todettu lainkohta onkin säädetty ennen muuta erilaisten vähemmistöjen suojaksi, tunnusmerkistö ei rajaudu vähemmistöihin. Tarkasteltaessa 4) kohdassa yksilöityjä perusteita, Asianajajaliitto katsoo, että sukupuoleen liittyvää vihaa on pidettävä sellaisena laissa viitattuna ”rinnastettavana muuna vaikuttimena”. Se, että asiasta ei ole oikeuskäytäntöä johtuu yksinomaan siitä, että tapaukset, joissa tekijän ensisijainen ja keskeinen vaikutin

on yleisesti uhrin sukupuoli, ovat hyvin harvinaisia.

Lakimuutoksen yhteiskunnallinen tarve

Hallitusohjelmaan on kirjattu erilaisia toimenpiteitä, joilla puututaan nykyistä vahvemmin järjestelmälliseen häirintään, uhkailuun ja maalittamiseen, jotka uhkaavat sananvapautta, oikeudenhoitoa, viranomaistoimintaa, tutkimusta ja tiedonvälitystä. Perusoikeuksien turvaamiseksi Asianajajaliitto pitää kaikkia näihin ilmiöihin puuttuvia toimenpiteitä hyvin olennaisina. Vihapuhetta koskevan oikeudellisen sääntelyn tehostaminen ja viranomaisresurssien turvaaminen ovat erittäin tärkeitä tavoitteita. Erityisesti maalittamiseen liittyvää erityislainsäädännön valmistelua ja torjuntaa tulisi tehostaa

Ehdotettu lakimuutos sijoittuu tässä kentässä hyvin etäälle ongelmien keskiöstä. Panettelevat ja solvaavat sukupuoleen liittyvät ilmaukset eivät sellaisenaan tulisi ehdotetun koventamisperusteen piiriin. Esimerkiksi sukupuolta koskevan vihapuheen ja siihen kytkeytyvien erilaisten rikoksien yleisyydestä huolimatta toiminnan perimmäiset motiivit liittyvät kuitenkin valtaosin johonkin muuhun syyhyn, kuten uhrin kuulumiseen tiettyyn vähemmistöön tai uhrin yhteiskunnalliseen toimintaan tai ilmaisemiin mielipiteisiin.

On selvää, ettei ehdotetulla koventamisperusteella olisi mitään tekemistä lähisuhdeväkivallan kanssa. Ehdotetun muutoksen rikosoikeudellinen käyttöala olisi tosiasiaassa varsin kapea ja se rajoittuisi varsin harvinaisiin tilanteisiin, joissa teon varsinainen motiivi liittyisi sukupuoleen ja uhri(t) muutoin valikoituisi(vat) täysin sattumanvaraisesti.

Asianajajaliitto huomauttaa, ettei ehdotetulla muutoksella tulisi olemaan merkittävää vaikutusta rangaistuskäytäntöön ja sen käyttöala parhaimmillaankin jäisi hyvin marginaaliseksi. Myöskään yleisestävää vaikutusta lakimuutoksella on vaikea ajatella olevan.

Helsingissä, 22. päivänä lokakuuta 2021

Suomen Asianajajaliitto

Niko Jakobsson
Pääsihteeri

Laatija ja lakivaliokunnassa kuultava asiantuntija:
Antti Riihelä, asianajaja, varatuomari, Helsinki